

El professor Germà Colón Doménech, valencià de Castelló de la Plana (1928-) és el filòleg més important que hem tingut els valencians fins ara, i el que més ha impulsat els estudis sobre el català de València, siga personalment (amb edicions com la dels Furs, o estudiant la història del lèxic valencià dels nostres escriptors), siga incitant als seus alumnes de la Universitat de Basilea (editors del *Llibre del Tresor* de Brunetto Latini, traduït per Guillem de Copons; els *Sermons* de Sant Vicent, o estudiant la llengua de la traducció del Blanquerna de Joan Bonllavi i el vocabulari de sant Vicent Ferrer). Tot el seu esforç i les seues riques aportacions metodològiques, documentals i etimològiques han estat recompensades pel món universitari que l'ha fet Doctor Honoris Causa de les Universitats de València (1984), Alacant (1990) i Castelló de la Plana (1993) —i també de l'Autònoma de Barcelona, el 2003—, i per la classe política, amb el guardó del Premi de les Lletres Valencianes (1988) i la distinció com a membre del Consell Valencià de Cultura (1989).

Ara, amb l'homenatge de la revista *Saó* a la seua persona i obra, podem dir que també la societat civil ha agraït la tasca exemplar i continuada durant més de 50 anys del doctor Colón. I així se li va manifestar en el sopar d'homenatge celebrat a primeries de novembre de 2003 en un acte celebrat a l'Hotel Reina Victoria de València, que congregà abundós públic, polítics, escriptors i defensors de la cultura valenciana. L'acte, entranyable, va acabar amb unes paraules del nostre autor agraït la deferència envers la seua persona i afirmant, com a mostra de la seua humilitat, que només havia fet que treballar dia a dia, sense que pensara que es mereixia cap reconeixement, i amb el lliurament per part d'Emili Marín, director de Saó, d'una miscel·lània d'estudis en honor de Germà Colón. La miscel·lània conté 8 articles d'amics i companys seus, que a més són primeres figures de la Filologia Catalana, i una entrevista del mateix director al nostre autor, tot coordinat per Josep Massot i Muntaner. Estic segur que només la intenció dels promotors d'aplegar un volum reduït d'amics va fer que altres filòlegs no poguérem intervenir-hi i que molts temes importants en l'obra del Dr. Colón no foren tractats.

El llibre és el primer intent seriós d'acostar la figura de Germà Colón a filòlegs i no filòlegs, i a pesar que, en paraules d'Emili Marín, «la intenció d'aquests llibres no és posar en el paper les darreres troballes dels personatges esmentats; tenen una intenció més senzilla i a la vegada més tendra: simplement volen retre homenatge recordant la magnitud de l'obra, i convidant a endinsar-se en la profunditat de la seua ciència. Res més, encara que ja és suficient» (p. 10), presenta un panorama molt complet de l'obra de Colón.

Obri el llibre una entrevista d'Emili Marín i Paula Reig a Germà Colón (p. 15-24), que repassa la seua vida com a estudiant a Barcelona —on té de mestre el professor Badia i Margarit i de company, Joan Veny—, a Lovaina i a Zuric; la seua anada a Basilea per a treballar amb el professor Walther von Wartburg, també la seua docència i la seua estada com a membre del Consell Valencià de Cultura, algunes anècdotes amb Vicent González Lizondo i algunes opinions sobre el mossarabisme, sobre la unitat de la llengua i sobre l'AVL. Parla també de Francesc de Borja Moll i del paper de la seua muller en la seua vida, i acaba explicant per què a València costa d'acceptar el nom de català per a la llengua.

El primer article és el del professor Antoni M. Badia i Margarit, «Germà Colón i la filologia romànica» (p. 27-39). El Dr. Badia explica la vida científica de Colón, com va fer la tesi doctoral, l'estada a Lovaina, la participació en el VII Congrés Internacional de Lingüística Romànica de Barcelona de 1953 i la seua vida a Basilea. Creu que l'estada en aquesta universitat fora de les terres de parla catalana ha estat bona per a la filologia romànica, per a la filologia catalana i per al mateix Colón, al qual li ha permès: a) una independència d'actuació i una dedicació major a la ciència; b) l'objectivitat en l'anàlisi; c) l'enriquiment personal i científic en viure en el nucli dels romanistes. Tot açò l'ha portat a dedicar-se a la seua llengua, a la «llengua catalana a través de la romanística» (p. 37), la qual ha completat pel francès i l'occità, gràcies al FEW, i al castellà, per la seua docència. I acaba reconeixent que, amb la donació de la seua biblioteca a la Universitat Jaume I, Germà Colón ha demostrat que «la fidelitat als orígens i a la llengua s'enllaça amb la fidelitat a la ciència que ha conreat en un dels centres tradicionals de la romanística» (p. 39).

El segon article és de Joan Veny, «Germà Colón o la passió per les paraules» (p. 41-51). Després de parlar de les seues relacions amb Colón i la seua muller, Marie-Louise, fa un repàs a la seua obra, des de la contribució al lèxic romànic, des dels primers estudis dialectals sobre Castelló, i la seua tasca en els inicis de l'ALDC, a la lexicografia, tant a l'estudi de tots els diccionaris, com a l'edició dels diccionaris de Nebrija o del *Liber Elegantiarum*, en col·laboració amb Amadeu-J. Soberanas. Destaca com les seues obres tenen per base «un filó impressionant de documents, sovint de primera mà, i una consideració interromànica dels problemes estudiats. La integració d'aquests escrits en reculls globals el porten a la seua atenta revisió i a eventuais ampliacions amb nous documents i alguna rectificació, mostra de professionalitat» (p. 45). Afig les línies de recerca més importants que cultiva: a) l'enfocament dels temes des de l'angle romànic; b) l'estudi de l'occità i l'aragonès, contínuums del català; c) la subagrupació romànica del català; d) el mossarabisme; e) l'etimologia, basada sobre la documentació i la projecció cap als dialectes i a altres llengües, i posa molts exemples de la seua obra; f) la defensa de la unitat del català contra «l'aberració blavera: la fallàcia d'una llengua "valenciana" diferent de la "catalana"»; g) la lingüística contrastiva; h) la crítica a l'obra de Joan Coromines, que admira. Acaba dient que estem davant d'un excel·lent filòleg, que «Colón és l'encarnació de la passió per les paraules; gràcies a ella, aquestes recuperen la seva veritable fesomia, es cobreixen de transparència, es carreguen d'història i es radiografien els seus avatars» (p. 51).

El tercer és de Curt Wittlin «Germà Colón, mestre en l'art d'escriure per a volums d'homenatge» (p. 53-57). Manifesta com Colón sempre comença les seues contribucions a una miscel·lània d'estudis en honor d'un bon filòleg amb una dedicatòria personal; després mostra com sempre busca un tema que el relacione amb l'homenatjat, i tot això perquè per a Colón un article d'homenatge és com un obsequi amorós i personal que ix del cor.

El quart, de Tomàs Martínez Romero sobre «La Fundació Germà Colón Doménech» (p. 59-67). Després d'esmentar les virtuts humanes i la generositat de Colón, parla de la creació de la Fundació Colón, consolidada el 4 de novembre de 2002, amb la idea d'incentivar el coneixement i la recerca en la Filologia Romànica, afavorir el contacte amb altres universitats europees, promoure activitats acadèmiques i fer publicacions. Posteriorment passa revista a les activitats que ja s'han fet i anuncia diverses publicacions en marxa, la primera de les quals ha estat un recull d'articles del mateix Germà Colón, *De Ramon Llull al Diccionari Fabra: Acostament lingüístic a les lletres catalanes*, publicat per la Fundació i l'Abadia de Montserrat, el mateix any 2003.

El quint és «L'aportació dialectològica de Germà Colón», de Lluís Gimeno Betí (p. 69-91). L'autor fa un repàs a la tasca dialectològica de Colón, centrada principalment en el parlar de la seua província, Castelló, en els primers anys de la seua investigació, i en els atles lingüístics. Acaba parlant dels estudis sobre el valencià general, especialment sobre «El valencià», i posteriorment sobre el Diccionari de la Rima, on mostrà ja de jove els seus coneixements lèxics. En acabant passa revista a diversos articles, com, per exemple, sobre el lèxic del *Libre de Ordinacions de la vila de Castelló de la Plana*, on constata el contacte lingüístic entre el català i l'aragonès en aquestes terres. Passa revista al Colón editor, comenta la riquesa que aporten els Furs per al coneixement del nos-

tre lèxic, i descriu les aportacions de Colón al Nebrija català, adaptació feta pel pare Gabriel Busa, del qual comenta la seua pertinença geogràfica. Clou dient que «faig vots perquè la tasca iniciada pel nostre homenatjat siga continuada pels filòlegs que vindran, per a major honor de la nostra llengua» (p. 91).

El sisè és d'Antoni Ferrando, «Germà Colón i el País Valencià» (p. 93-114). Ferrando conta, en una primera part, l'activitat de Colón relacionada amb el valencià i l'intercanvi de correspondència amb valencianistes com Nicolau Primitiu o Josep Giner. En una segona part parla dels reconeixements institucionals i el rearrelament al País que ha tingut Colón des de 1982, convertit en un referent per la mort del mestre Sanchis Guarner. Esmenta com les afinitats temàtiques van fer que Colón, a més de mestre, tinguera sempre una relació amical amb una part dels professors valencians de les tres universitats dedicats als estudis de filologia catalana, i la seua entrada en l'IIFV el 1995. I en una tercera part explica les seues activitats connectades amb el País Valencià, amb el qual ha anat vinculant-se cada vegada més. Acaba destacant com la seua «obra ha marcat i marca unes fites importants en la nostra filologia» (p. 113) i posa l'exemple de la superació d'un fantasmagòric mossàrab del temps de Jaume I. L'article és una història, ben documentada, de totes les actuacions i de la influència de Colón en la filologia valenciana dels darrers 20 anys.

El setè és el de Josep Massot i Muntaner «Germà Colón, filòleg castellonenc de Basilea» (p. 115-122). Hi explica la seua amistat i la seua comunicació franca i cordial amb Germà, la tasca d'aquest en l'AILLC, el paper de Marie-Louise en la seua vida, la constància de Colón que fa que ara ja jubilat haja mamprés l'edició del vocabulari medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain, i acaba dient que «m'alegro enormement que ara des de València es reconegui també la seva feina de tota una vida» (p. 122).

El darrer, el huitè, és d'Amadeu-J. Soberanas i Lledó, «Germà Colón Doménech. Esbós bibliogràfic». L'autor, després de repassar la vida de Colón esmenta els títols de la seua obra tant sobre el català com sobre l'espanyol, i destaca que Colón és l'únic membre actiu i abnegat del consell assessor d'«Els Nostres Clàssics», des de 1986, i esmenta dos dels guardons que ha rebut: La Gran Cruz de Alfonso X el Sabio (1999) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1985).

En suma, el volum conté una panoràmica prou completa de l'obra, de les aportacions més importants i de la tasca de Colón per la filologia catalana. I és presentat amb una prosa clara i amena, i feta amb objectivitat a pesar de l'amistat i de la complicitat dels participants, protagonistes també de moltes de les activitats de Colón. Per tot això, és un llibre molt recomanable per a tots els públics.